

201005

Waldorfskolornas frågor inför den nya skollagen

De svenska waldorfskolorna har genom Waldorfskolefederationen uppmärksamt följt utvecklingen av den nya skollagen (nu formulerad i proposition 2009:165).

Det finns en hel del positivt i denna, men på några avgörande punkter krävs ett klagörande från politiskt håll:

1. Kan vi behålla vår läroplan? Våra metoder och vår progression är annorlunda, men de leder till kunskaper som till art och omfång motsvarar den offentliga skolans. Den nya skollagen som den presenteras i propositionen 2009/10:165 innehåller positiva formuleringar om detta i motivedelen (6.2.1). Men det krävs klarläggande av å ena sidan vad som anges som bindande innehåll och, å den andra vilka variationsmöjligheter som står öppna.
2. Utökningen av det nationella provsystemet skapar stora svårigheter för vår pedagogik. De nationella proven i åk 3 och 5 är så tidskrävande att de allvarligt inskränker möjligheterna att genomföra våra pedagogiska intentioner. Lärarna får mindre tid att hjälpa eleverna och fördjupa kontakten med dem. I själva verket påverkar de därigenom negativt möjligheterna att stödja elever som behöver hjälp och uppmuntran. Lärarna har redan kunskaper om vilka elever som hamnat på efterkälken: proven ger endast marginellt ytterligare information härvidlag. Det inger oro om den nya skollagen skulle ta bort formuleringen om kunskaper och färdigheter som är lika ”till art och omfattning” och ersätta det med likriktning av läroplanerna. De undantag för waldorfpedagogiken som propositionen öppnar för måste alltså konkretiseras. Det är ett känt faktum att lärare som känner att de på ett lokalt plan har ett avgörande inflytande över sin undervisning får en ökad motivation och arbetsglädje – något som är av vital betydelse för barnen. En ökning av centrala direktiv (genom exempelvis ett ökat antal nationella prov) som ingriper i verksamheten verkar omvänt i motsatt riktning.
3. Waldorfskolornas undantag från betygssättning har tills för ett par år sedan bidragit till utveckling av en egen profil härvidlag. Waldorfskolornas läsårsbrev har exempelvis av intagningsnämnderna kunnat läsas så att man har kunnat ta in waldorfeleverna på sökta gymnasieutbildningar på ett sätt som visat sig rättvist gentemot grundskolans elever. Skolverket har ändrat på detta genom ingripanden som vi menar saknar stöd i lagtexter och förordningar. Waldorfskolornas lagstadgade betygsfrihet – som också finns i den nya skollagen – har genom administrativt ingripande blivit omöjlig att utnyttja eftersom eleverna efter detta ingripande inte skulle kunna komma in i

gymnasierna på ett sätt som motsvarar deras arbetsresultat. En utomordentligt negativ bieffekt är att omdömet i det waldorfspecifika ämnet eurytmi inte får något meritvärde vid intagningen till gymnasiet.

Den nya skollagen medger visserligen bibehållande av läsårsbrev, men ger inga klara besked om hur de skall användas vid exempelvis gymnasieansökning. En klart formulerad politisk avsikt att finna en lösning på detta är av nöden.

4. I gymnasiepropositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* finns principiellt utrymme för WK 10-12, waldorfgymnasiets egen läroplan. Men utan närmare preciseringar och klara politiska direktiv kan detta utrymme försvinna i en likriktningsprocess.
5. De nya planerna för lärarutbildningen är förödande för waldorfpedagogikens möjligheter att verka som alternativ. Uppläggningsen av lärarutbildningarna i våra grannländer Norge och Finland har en helt annan öppenhet utan de kraftiga inskränkningar som ett genomförande av lärarutbildningsutredningens förslag skulle innebära (se Waldorfskolefederationens remissyttrande till SOU 2008:109 *En hållbar lärarutbildning*).
Att Stockholms universitet lagt ner waldorfläroarbilden i Bromma, Waldorfläroarbiden, är också ett problem som snarast kräver en lösning. Waldorfskolorna måste rekrytera kunniga och behöriga lärare. En fungerande och statligt finansierad waldorfläroarbiden som kan verka på samma villkor som den statliga lärarutbildningen är därmed absolut nödvändig. En långsiktig lösning får inte hindra en temporär, ty läget har blivit akut.

Den medborgerliga rättigheten för föräldrarna att välja skola för sina barn, måste betyda att man kan välja den pedagogik man anser stämmer med de kunskaper, värderingar, förmågor och förhållningssätt man vill att barnen utvecklar. Denna rättighet hotas av den likformighetssträvan som kännetecknar svensk skolpolitik idag.

Waldorfpedagogiken i samhället

Waldorfpedagogiken är i dagens Sverige det enda valbara pedagogiska alternativet som går från förskola till och med gymnasiet avgångsklass. Bakom ligger en sextioårig verksamhet i Sverige och en nittioårig internationellt.

Waldorfskolan tillhör således inte den typ av fristående skolor som uppstått sedan 90-talet, som ofta har fokus på *inhållsrika* profiler (musik, idrott, IT) och som ibland till och med drivs som företag med vinstintresse. För waldorfskolan är det *pedagogiken* som skiljer sig genom att den är baserad på en genomarbetad människosyn och kunskap om barns utveckling.

Totalt sett finns i världen ca 1000 waldorfskolor – i alla världsdelar, med elever av alla hudfärger och världsreligioner. Det visar på det allmänmänskliga draget i waldorfpedagogiken och att den kan anpassa sig till olika kulturer i alla delar av världen. Förhoppningsvis är den också fortsättningsvis förenlig inte bara med internationell utan också med svensk kultur.

Att läroplanen är internationell innebär också att elever kan tillbringa en tid i utländsk waldorfskola och återkomma till sin skola och klass för fortsatt skolgång.

I det pedagogiska konceptet är integrationen av intellektuella, konstnärliga och praktiska ämnen fundamental – modern hjärnforskning stöder att detta är till fördel också för inläringen.

Waldorfelever uppnår samma kunskapsnivå som sina kamrater i den offentliga skolan efter nionde klass och efter tolfte klass – progressionen i de olika ämnena ser annorlunda ut, men resultatet är till art och omfång detsamma.

Detta bekräftas av resultaten på de nationella proven i nionde klass. I de prov där resultat föreligger statistiskt bearbetat – svenska, matematik och engelska – ligger waldorfskolorna över riksgenomsnittet.

Likaså bekräftar talrika undersökningar, både svenska och internationella, att eleverna som fullgjort de tolv åren i waldorfskolan är överrepresenterade på högskolor av olika slag. Dessa undersökningar bekräftar att de generellt är mycket nöjda med sin skolgång och har lätt att tillägna sig akademiska studier på hög nivå, liksom att de arbetar självständigt med en konstruktiv och kreativ attityd inför uppgifterna.

En enkät till landets waldorfgymnasier visar att mycket få elever som börjat i tionde klass lämnar studierna i förtid. I de undersökta skolorna har 90 % av eleverna som börjat i tionde klass lämnat skolan med godkända betyg efter tre år. Motsvarande siffra för riksgenomsnittet är 76 % enligt skolverket (se bl a s 121 i gymnasiepropositionen 2008-2009:199).

Kan detta alternativ fortleva efter de planerade och delvis beslutade förändringarna för skolor och lärarutbildning?